

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล คุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวเป็นปัจจัยและพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง (กรมสามัญศึกษา. 2542 : บทนำ) หากประชากรได้รับการศึกษาสูงจะฉลาดและสามารถเป็นผู้นำได้ในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 22)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ โดยเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้เห็นนโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น และมีหน่วยงานระดับที่สูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกันทั้งในระดับกรม จังหวัด อำเภอ หรือระดับเขตการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงานและหลายระดับรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา แต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการ ผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการศึกษาที่จะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพเพราะความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ (จันทราณี สงวนนาม. 2545 : 123)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้บัญญัติให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษา - ธิการ. 2546 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) เมื่อพิจารณาเทียบกับวัตถุประสงค์หลักของการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษาแล้วจะเห็นว่างานวิชาการเป็นงานที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์หลักของการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษานั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา - แห่งชาติ. 2539 : 1)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏชัดเจนเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2538 : 62) ได้กล่าวไว้ว่า งานสำคัญของโรงเรียนคืองานวิชาการ งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เรียนที่จะช่วยพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

งานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียนที่ผู้บริหารและครูจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่นๆ มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา สำหรับผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารได้สนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทุกฉบับที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 85)

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : บทนำ) ในปีการศึกษา 2546 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 มีผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) ของนักเรียนชั้น ม.6 เท่ากับ 2.33 และมีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (GAT) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีการประเมินเมื่อเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2547 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3. 2547 : 5) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (GAT) ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3

ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์			
	ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3	ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6	ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3	ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6
ภาษาไทย	59.38	54.96	48.72	45.00
คณิตศาสตร์	57.70	53.58	42.84	35.00
ภาษาอังกฤษ	-	52.46	49.64	40.00

จากตารางแสดงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการจะเห็นว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ในระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าร้อยละ 60 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นการบ่งบอกให้ทราบว่ามาตรฐานคุณภาพ
การศึกษาควรได้รับการปรับปรุง นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยยังพบว่ามีตัวแปรที่สำคัญ
ในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เช่น ประสิทธิภาพในการทำงาน (วรานี เผ่าหอม. 2543 :
บทคัดย่อ) วุฒิการศึกษา (สุชิน ทดแทน. 2546 : บทคัดย่อ)

ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการมีหน้าที่
กำหนดนโยบาย แนวทางในการพัฒนางานวิชาการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับครู โดยคอย
กระตุ้นเตือนให้ครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติให้ทำตามนโยบายและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เกิด
ประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ทรัพยากรทางการบริหารที่แตกต่างกัน

การบริหารโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แบ่งโรงเรียน
ตามจำนวนนักเรียน โดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นหลัก แต่ภาระงานของครูในโรงเรียนทุก
โรงเรียนมีเท่ากัน การจัดสรรงบประมาณรายหัว และอื่น ๆ ครูในโรงเรียนขนาดเล็กจะได้
รับผิดชอบงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังนั้นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาด
เล็กจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีข้อได้เปรียบโรงเรียนขนาดกลางและ
ขนาดเล็ก ซึ่งมีผลการวิจัยที่เกี่ยวกับขนาดโรงเรียน เช่น ยงศ์บุษย์ เขื่อนขันธุ์ (2544 :
บทคัดย่อ) ที่ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ในจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุญเลี้ยง ทูมคำ (2542 : บทคัดย่อ) ที่

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพปัจจุบันและปัญหา การปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกัน

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพของการจัด การศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อเป็นข้อเสนอแนะไป ปรับปรุงและวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานีเขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานด้าน วิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงาน ด้านวิชาการ โดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับสภาพ การปฏิบัติงาน ด้านวิชาการระหว่างโรงเรียนขนาดต่างกันทั้ง โดยรวมและรายด้าน

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูและผู้บริหารมีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกัน
2. โรงเรียนขนาดต่างกันมีสภาพการปฏิบัติงานวิชาการแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

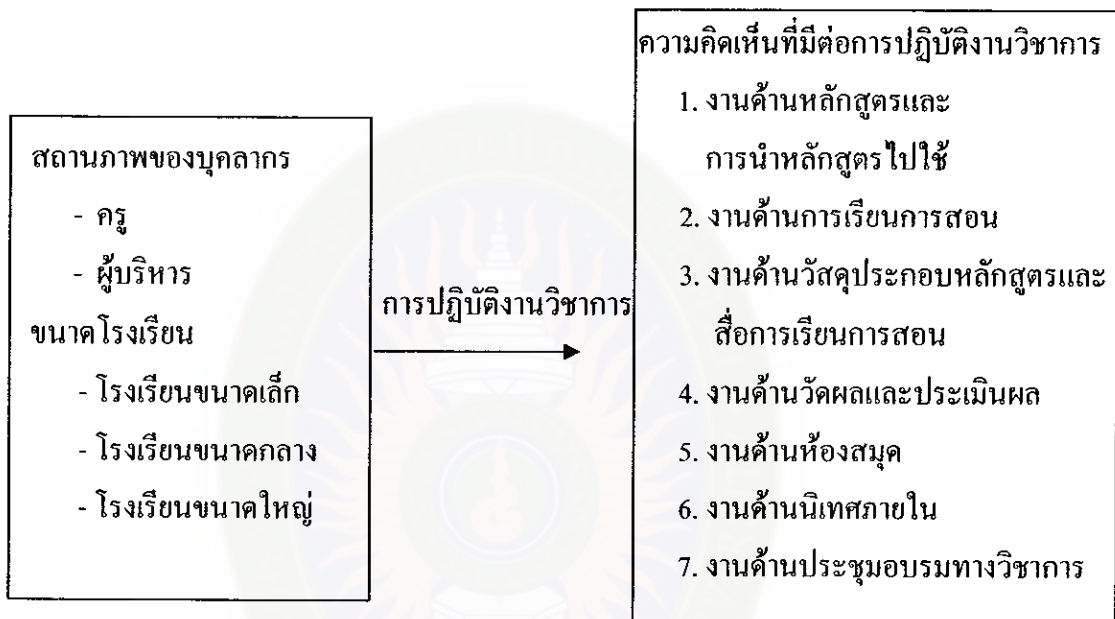
การศึกษานี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภายใต้ขอบข่ายงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 4) จำนวน 7 ด้าน คือ

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานด้านการเรียนการสอน
3. งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานด้านวัดผลและประเมินผล
5. งานด้านห้องสมุด

6. งานด้านนิเทศภายใน
 7. งานด้านประชุมอบรมทางวิชาการ
- กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ แสดงดังแผนภูมิ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 2,682 คน จำแนกเป็นครู จำนวน 2,384 คน ผู้บริหาร จำนวน 298 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan รวม 336 คน จำแนกเป็นครู จำนวน 299 คน ผู้บริหาร จำนวน 37 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 สถานภาพของบุคลากร แยกเป็น

- 1) ครู
- 2) ผู้บริหาร

2.1.2 ขนาดโรงเรียน แยกเป็น

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 ตามขอบข่ายงานวิชาการ 7 ด้าน คือ

2.2.1 งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

2.2.2 งานด้านการเรียนการสอน

2.2.3 งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

2.2.4 งานด้านวัดผลและประเมินผล

2.2.5 งานด้านห้องสมุด

2.2.6 งานด้านนิเทศภายใน

2.2.7 งานด้านประชุมอบรมทางวิชาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3 แยกเป็น 3 ขนาด คือ

1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 120 คนลงมา

1.2 โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน

1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ทำหน้าที่รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหรือหัวหน้างานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 3

3. ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อุดรธานี เขต 3

4. การปฏิบัติงานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับ
การดำเนินงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุ
ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านห้องสมุด
ด้านการนิเทศภายใน และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ

4.1 งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินการจัดทำ
การให้การนิเทศ แนะนำ การควบคุมดูแล และการส่งเสริมเพื่อนำไปใช้เกี่ยวกับงานด้าน
หลักสูตรซึ่งประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้
กำหนดการสอน

4.2 งานด้านการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการให้การนิเทศ แนะนำ
การควบคุม กำกับ ดูแล และการติดตามผลการสอนของครู

4.3 งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การ
ดำเนินการจัดหา การผลิต การดูแลบำรุงรักษาให้มีวัสดุและสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ
ตามความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนของครูภายในโรงเรียน

4.4 งานด้านวัดผลและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการปฏิบัติงานเกี่ยวกับ
การจัดทำเครื่องมือวัดผล กำหนดเกณฑ์การประเมินผล การจัดทำข้อสอบหรือแบบทดสอบ

4.5 งานด้านห้องสมุด หมายถึง การจัดให้มีห้องสมุดหรือมุมหนังสือ จัดหา
วัสดุ วัสดุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับห้องสมุด จัดให้มีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอย่าง
เพียงพอ จัดหาหนังสือประกอบการอ่านค้นคว้าอย่างหลากหลายและเพียงพอ สนับสนุนให้
บุคลากร ใช้ห้องสมุดในการศึกษาค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการ
ประชุม วางแผนการดำเนินงาน ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน การนิเทศ กำกับ ติดตาม
การใช้ ห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง

4.6 งานด้านนิเทศภายใน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือแนะนำครูด้านการจัด
การเรียนการสอนให้สามารถปรับปรุงพัฒนางานที่รับผิดชอบให้มีคุณภาพซึ่งจะส่งผลต่อ
นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4.7 งานประชุมอบรมทางวิชาการ หมายถึง การจัดให้มีการประชุมอบรม เพื่อให้
มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ แก่ครูในโรงเรียน ตลอดทั้งส่งเสริมสนับสนุน จัดให้
ครูเข้าอบรมทางวิชาการตาม โครงการในระดับต่าง ๆ

5. สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ หมายถึง ลักษณะที่เป็นจริงในการปฏิบัติงาน วิชาการตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุครธานี เขต 3 วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุครธานี เขต 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ วางแผนพัฒนา ปรับปรุง การบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY